

22052232

DUTCH B – HIGHER LEVEL – PAPER 1
NÉERLANDAIS B – NIVEAU SUPÉRIEUR – ÉPREUVE 1
NEERLANDÉS B – NIVEL SUPERIOR – PRUEBA 1

Monday 16 May 2005 (morning)
Lundi 16 mai 2005 (matin)
Lunes 16 de mayo de 2005 (mañana)

1 h 30 m

TEXT BOOKLET – INSTRUCTIONS TO CANDIDATES

- Do not open this booklet until instructed to do so.
- This booklet contains all of the texts required for Paper 1.
- Answer the questions in the Question and Answer Booklet provided.

LIVRET DE TEXTES – INSTRUCTIONS DESTINÉES AUX CANDIDATS

- N'ouvrez pas ce livret avant d'y être autorisé(e).
- Ce livret contient tous les textes nécessaires à l'épreuve 1.
- Répondez à toutes les questions dans le livret de questions et réponses fourni.

CUADERNO DE TEXTOS – INSTRUCCIONES PARA LOS ALUMNOS

- No abra este cuaderno hasta que se lo autoricen.
- Este cuaderno contiene todos los textos para la Prueba 1.
- Conteste todas las preguntas en el cuaderno de preguntas y respuestas.

Blank page
Page vierge
Página en blanco

TEKST A

BIER HIER

- ❶ In 2004 viert het Oost-Vlaamse Brakel het vijfhonderste geboortjaar van Dokter Hieremias De Drijvere of Doctor Triverius Brachelius, een scharnierfiguur in de geneeskunde. Naar goede Belgische gewoonte hoort daar een natje en een droogje bij, en zo is er Triveriuskaas, – paté en een bier. Veelal wordt bij zulke gelegenheden een etiketbiertje aangeboden. Brakel is een kleine maar fijne brouwerij rijk. Brouwerij De Graal ontwikkelde voor de gelegenheid een nieuw en bijzonder bier dat bovendien permanent aangeboden zal blijven, de Triverius.
- ❷ Wim Sayens was net als elke student geïnteresseerd in bier, maar raakte pas tijdens zijn licentie scheikunde geboeid door het brouwproces. Later volgde hij in avondonderwijs een brouwopleiding en een cursus bedrijfsbeheer om in 2002 als bijverdienste De Graal te beginnen. De installatie is opgebouwd uit tweedehands materialen (de ketels deden ooit dienst in een melkerij), veel zelf ontworpen handigheidjes en nieuw materiaal waar nodig (bottellijn). Het geheel oogt weinig charmant maar blinkt uit in efficiëntie: op één dag kan hij maar liefst drie brouwsels van 500 liter afleveren, een belangrijke troef als men ‘na werktijd’ werkt. De zaken lopen goed: in 2004 zal het brouwvolume tegenover 2003 zowat verdubbeld zijn tot 46 hl.
- ❸ Wim brouwt in opdracht van derden, maar brengt onder de naam ‘De Graal’ ook vier soorten bier uit waarvan vooral het originele gemberbier (kruidig-zoetig en zeer dorstlessend) bekoort. De Triverius dacht hij eerst op smaak te brengen met kruidnagel, in Triverius’tijd gebruikt als pijnstiller.
- ❹ Uiteindelijk werd de Triverius een tarwebier, een soort dat nog niet in het assortiment van De Graal zat. Wim Sayens maakt er wel iets bijzonders van. Zo stort hij in vergelijking met andere witbieren relatief veel granen, wat tot een alcoholpercentage van 6,8 vol. procent en vooral veel body en smaak leidt. Een verhouding van 25 procent tarwe (vrij veel) en 75 procent gerst lijkt hem ideaal om zoveel mogelijk van de kwaliteiten van de tarwe te vangen (uitgesproken granig, smeuiġ) zonder de smaak van dat graan te laten overheersen. Verder gebruikt hij een normaal kruidenmengsel (koriander en curaçao) maar wat meer hop en vooral een zeer actieve gist, waardoor hij het bier grotendeels uitgist. Het resultaat zou een droog en volmondig ‘aperitiefbier’ moeten zijn.
- ❺ Op het lichtblauwe etiket van het bier prijkt een grote hopbel met daarin het logo van de Triveriusviering, half om half het wapenschild van Brakel en het silhouet van de dokter. Bij voorzichtig uitschenken blijft het helder en kleurt het veel geler dan een doorsnee witbier: ook dat zijn twee bewuste keuzes van de brouwer. Het geurt granig (vooral tarwe) en kruidig. In de mond komt een intense maar zeer harmonische smaak vrij met veel mout, afgeboord met koriander en curaçao en fruitige aroma’s uit de gist. Het mondgevoel is fors maar mals, de afdronk droog met een streepje hopbitter. Ook de typische smaak van tarwe blijft lang in de mond hangen.
- ❻ Kortom, de Triverius steekt zeer degelijk in elkaar, heeft karakter te koop, biedt binnen de tarwebieren een origineel palet aan en smaakt bovendien heel erg lekker. Vakwerk!

TEKST B

TAAL EVOLUEERT, GELUKKIG MAAR KJMO, 8 UV? CYA!

- ❶ Is het bovenstaande zinnetje koeterwaals voor u? Geen reden tot paniek, gewoon een simpel voorbeeldje van het soort chat- en sms¹-taal dat tieners wel eens gebruiken. Een mix van afkortingen, Engelse uitdrukkingen en fonetische spelling typt sneller, maar is bovendien ook lekker onbegrijpelijk voor nieuwsgierige volwassenen. Of die codetaal echt nefast is voor de officiële spelling, zoals de Nederlandse krant *Trouw* eergisteren beweerde, betwifelen experts.
- ❷ Bij het chatten en sms'en bezigen tieners vaak een geheimschrift dat Chinees lijkt voor mensen van oudere generaties. “Niets nieuws onder de zon”, zegt trendwatcher Nathalie Bekx beslist. “De morsecode is toch net zo ontstaan? Iedere generatie heeft haar eigen woordjes en uitdrukkingen, haar eigen Bargoens. Lekker spannend en geheimzinnig, vinden ze, een taaltje dat ouders en leerkrachten niet snappen. Maar modewoorden komen en gaan: om de paar jaar vervangen blitse nieuwe uitdrukkingen oudere varianten die plots helemaal uit zijn.”
- ❸ De belangrijke reden voor de bloei van de turbotaal is niet ver te zoeken. Bij een sms-berichtje is de plaats beperkt: honderdzestig tekens, inclusief spaties. “Om niet te veel geld te moeten spenderen hanteren de pubers dan maar zoveel mogelijk afkortingen, samentrekkingen en icoontjes”, zegt Bekx. “Klinkers worden vaak weggelaten, ‘ks’ wordt ‘x’: kort en krachtig is de boodschap.” Bij het chatten is vooral de snelheid het doorslaggevend criterium: wie niet vlug genoeg antwoordt, loopt tijdens het gesprek hopeloos achter. Daarom wordt de tekst van alle franjes ontdaan: geen leestekens, hoofdletters, voornaamwoorden of lange woorden meer. Typen duurt nog altijd langer dan praten en het moet vooruitgaan. Bij de redactie van het tienertijdschrift *Joepie* zien ze de trend opduiken in de dagelijkse stroom e-mailtjes. “In het taalgebruik van tieners kun je eigenlijk geen regels meer ontdekken”, zegt redactrice Sylvia Van Driessche. “Ze vinden dat alles kan en mag en schrijven vooral fonetisch. Afkortingen blijven natuurlijk ook populair.” Trendwatcher Bekx vindt het allemaal best: “Jongeren leren creatief omgaan met taal. Taal evolueert en dat is maar goed ook.”
- ❹ Ongeruste taalpuristen vinden geen medestander in professor Joop van der Horst van het departement Linguïstiek van de Katholieke Universiteit Leuven. Integendeel, volgens hem wordt er dankzij het sms'en en chatten veel meer geschreven dan vroeger. “De jongeren die nu sms'en en msn²en, zijn het slag dat tien of twintig jaar geleden in het geheel niet schreef: ze babbelden gewoon met hun vrienden in het café. Wat ze toen in de kroeg hoorden, lezen ze nu achter de computer. En natuurlijk is dat niet altijd het meest verheven taaltje, maar dat hoeft toch ook niet.”

- 5 Een van de laatste nieuwigheden is de “breezertaal”, of zoals aanhangers schrijven: breezah-taal. Heel eenvoudig: schrijf afwisselend hoofd- en kleine letters, schrijf klanken zoals je ze uitspreekt en ruil letters af en toe voor cijfers. Op een Nederlands webforum schrijft de moderator heel treffend: “Breezer is de doorgeslagen vorm van schrijven zoals je het zegt, waarbij het onleesbaar maken van woorden tot kunst is verheven.” ‘LiE5ElOtJeUh’ is een vermomd ‘Lieselotje’, zeg maar. Flore (15) houdt er zich niet mee bezig: “Tijdverlies, vind ik. Maar ik ken wel mensen die het toepassen.” Zelf gebruikt ze chattaal en de bijbehorende emoticons³ alleen op de computer en de gsm⁴, en soms ook in brieven, “want dan zijn ze niet meer zo formeel”. In opstellen en toetsen schakelt ze moeiteloos over naar het standaard Nederlands. “Je kunt wel makkelijk in de war raken, denk ik. ‘Niets’ schrijf je op MSN bijvoorbeeld altijd als ‘nix’, en misschien blijven sommigen dat per ongeluk schrijven.”
- 6 Professor Van der Horst merkt er in elk geval niets van bij zijn studenten: “Af en toe lees ik wel eens een afkorting die ze in hun notities ook opgeschreven hadden, omdat het snel moet gaan. Maar niet buitensporig. Je mag niet vergeten dat het aandeel specifiek jeugdjargon in de totale woordenschat van de jongere relatief marginaal is. Honderd, honderdvijftig woorden misschien? Op een gemiddeld vocabulaire van zo’n 100.000 woorden.”
- 7 Als u de eerste regel van de inleiding moeiteloos kon vertalen als “Kom je me vanavond om 8 uur ophalen? See you!”, dan bent u waarschijnlijk jonger dan 22, de leeftijd waarop de meeste jongeren kappen met turbotaal.

¹ sms: *short message service* (korte berichtendienst)

² msn: *message service network* (netwerk van berichtendienst)

³ emoticon: icoon dat het humeur of emotie toont van de schrijver

⁴ gsm: *global service message service* (globale systeem voor mobiele communicatie)

TEKST C

ONTMOETING

- ❶ 't Is even [– X –] dat ik hem heb gezien maar op weg naar huis kom ik hem weer eens tegen. Net als mijn vader is hij 83. Een kleine magere man met benen zo krom als een [– 20 –], de onafscheidelijke pet is één met zijn hoofd. Dikke brillenglazen vergroten het optimisme waarmee hij ook op hoge leeftijd de wereld in kijkt. Een biljartkeu zit in een smoezelige foedraal onder zijn rechterarm geklemd, zijn handen heeft hij diep weggestopt in de zakken van zijn regenjas. Hij zal wel naar de bejaardensociëteit geweest zijn om er te keuvelen, de keu als alibi.
- ❷ Als 's winters het schaftwagentje onvoldoende beschutting bood, kwam hij tussen de middag met mijn vader mee. Dan warmde hij zich en at zijn boterhammen, ondertussen aan een stuk pratend. Meer dan 25 jaar waren ze collega's. Hoeveel straten van ons provinciestadje zouden ze samen hebben geplaveid? Hoeveel trottoirs aangelegd?
- ❸ Onder het voorbijfietsen roep ik zijn naam. Een gulle lach rimpelt zijn gezicht: als teken van groet steekt hij routineus zijn keu in de hoogte. Het leven lijkt geen vat op hem te hebben.
- ❹ Het zandpaadje even voorbij de kerk vormt voor fietsers en wandelaars de verbinding tussen twee dorpjes zo groot als een [– 21 –]. Knotwilgen, eiken en struweel omzomen het platgereden pad. Een boer is asperges aan het uitsteken. In de verte voltooit een [– 22 –] het imposante landschap, het landschap van mijn vader.
- ❺ Voor hem bestaat er geen natuur meer. Dementie heeft zijn geliefde terrein voor altijd ontoegankelijk gemaakt. Meestentijds ligt hij verweesd en in zichzelf gekeerd op bed waar hij alleen wordt uitgehaald voor een wasbeurt en een schone pamber.
- ❻ Waar het zandpaadje overgaat in [– 23 –], galmt de klok van de dorpskerk. Mijn vader is nu rechtop in zijn bed gezet met een paar kussens in zijn rug. Af en toe zal hij kinderlijk tegen mijn moeder lachen als zij in melk gedrenkte stukjes brood in zijn mond stopt. Mijn vaders vroegere [– 24 –] zal zijn vrouw vertellen over de voorbije middag. Wordt dat nou verstaan onder de loop der dingen?

TEKST D

EVEN GEDULD a.u.b.

Tien minuten voor een overweg duurde zaterdag, voor een pak Limburgse chauffeurs, te lang. De meerderheid maakte rechstomkeert, twee auto's slalomden tussen de neergelaten slagbomen, met fatale gevolgen voor de laatste wagen. Ook aan de kassa, aan de lift of zelfs in de liefde lijken mensen alsmaar minder geduld te hebben. Haastige spoed is zelden goed: kunt u ook niet wachten?

Mensen proppen hun dag alsmaar voller. Doordat ze meer en meer plannen en engagementen hebben, en de uren in één dag nu eenmaal beperkt zijn, moeten ze hun tijd goed beheren. Het minste dat de planning doorkruist, kan een ware ramp betekenen. Projecten vallen in duigen, deadlines worden niet gehaald of afspraken worden niet nagekomen. Vandaar dat mensen wachten stilaan als tijdverkwanseling beschouwen.

Zelfs kinderen krijgen alsmaar drukkere agenda's, met extra stress voor de papa's en de mama's als gevolg. Ook gepensioneerden, van wie je toch mag verwachten dat ze het rustiger aan doen, hebben te kampen met een subjectief gevoel van drukte.

HOE WORD IK GEDULDIGER?

Ziehier drie tips van de directeur van een time management bureau:

- ◆ Maak haalbare keuzes. Hoe beter je je agenda organiseert, hoe meer resultaat je zult halen. Je kunt niet alles doen, af en toe moet je kiezen. Ga dan voor de meest haalbare optie. Kies beter wat minder en iets waar je meer genot uithaalt. Zo blijft er nog tijd over voor andere dingen.
 - ◆ Denk niet te veel aan de toekomst noch aan het verleden, want daar kun je toch niets (meer) aan veranderen. Enkel het 'nu' kun je volledig beheersen. Je hebt er geen invloed (meer) op, dus je maakt je er dan best ook niet druk meer om. Blijf altijd vriendelijk, ook al sta je onder druk.
 - ◆ Probeer van het moment te genieten zelfs als je ergens in de rij moet wachten. Mensen gaan soms op een terrasje zitten om voorbijgangers gade te slaan, waarom zou jij niet hetzelfde doen in de supermarkt? Observeer de andere wachtenden, hun kapsels, hun manieren. Of kijk uit naar nieuwe producten en leer meer over hun werking of samenstelling. Zo houd je je hersencellen 'nuttig bezig' tijdens het aanschouwen.
-